

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Meget kort, for at der ikke skal opstå myter. Jeg har bestemt ikke modsat mig en behandling af dette lovforslag før den 7. marts.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-12 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. [Af Glistrup m. fl.].

(Lovforslag nr. 71. Fremsat 21/2 75. Første behandling 13/3 75. Betænkning 20/3 75).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ove Hansen (S):

Mit parti har ved tidligere lejligheder, også ved førstebehandlingen af dette lovforslag, vist nogen sympati for tanken om at ophæve den særlige afgift på de såkaldte hårde hvidevarer. Af hensyn til den finanspolitiske situation her i landet mener vi imidlertid ikke, det er forsvarligt at medvirke til ophævelsen på nuværende tidspunkt.

Vi har under udvalgsbehandlingen fået en henvendelse fra Hvidevarebranchens Fællesråd, og vi har talt med dem om de problemer, de har haft, også de beskæftigelsesmæssige. Men vi har efter forhandlingen fået nogle tal fra ministeren, som jeg synes er

værdifulde, for de viser, at eksporten i 1974 af såkaldte hårde hvidevarer har været en del større, end den var i 1973, og at importen i 1974 har været mindre, end den var i 1973. Jeg skal ikke nævne tallene, de fremgår af betænkningen, men jeg nævner blot dette, fordi vi af beskæftigelsesmæssige grunde har vist en vis positivitet. Denne gang kan vi altså ikke medvirke.

Christoffersen (V):

Venstres opfattelse af afgiften er ikke ændret under udvalgsbehandlingen. Afgiftens provenu indgår jo i grundlaget for finansieringen af skattelettelserne og i den samlede finanslov. De oplysninger, vi har fået under udvalgsarbejdet, viser, at afgiften har haft en række af de valutamæssige virkninger, som netop var formålet med dens indførelse, og vi vil derfor ved tredje behandling afvise lovforslaget.

Glistrup (FP):

Da fremskridtspartiet for fem fjerdingår siden begyndte at deltage i lovgivningsarbejdet, var vi godt nok klar over, at alt ikke var superideelt hos gammelparterne. Vi gjorde os imidlertid naivt den illusion, at der stadig her i tinget gjaldt det gamle ord om, at et ord er et ord, og en mand er en mand. Nu må vi så ved afslutningen af den hårde hvidevareafgifts sagsbehandling konstatere, at vi var for bløjede og for naive.

Først lokkede venstre os den 15. maj sidste år til at stemme for dette forslag om hvidevareafgift mod et klart skriftligt løfte om 10 mia kr. skattelettelser. Derefter sveg venstre ganske klart dette løfte ved den 20. september at stemme imod selve denne skattelettelser på de 10 mia kr., som var forudsætningen for denne hvidevareafgifts eksistens.

Herefter blev det lovforslag, hvis endelige skæbne nu skal afgøres i de kommende dage, fremsat fra fremskridtspartiets side, og vi modtog opbakning fra det største af gammelparterne, fra socialdemokratiets side. Men så gik det jo således, at takket være forskellige dispositioner i det daværende skatte- og afgiftsudvalg, som næppe var overensstemmende med folketingsflertallets ønske, foranledigede den daværende statsminister valg udskrevet en times tid før tredje behandling af lovforslaget skulle have

[Glistrup.]

været gennemført, og socialdemokratiet viste en sådan lunkenhed over for det, at man ikke, uanset at det havde været gørligt efter valgets udskrivelse, fik gennemført lovforslaget, allerede før julehandelen skulle have været iværksat.

Men så var der dog det lyspunkt, at dagen efter valget den 10. januar 1975, rettede man fra branchens side henvendelse til socialdemokratiet for at få at vide, om man nu kunne stole på, at lovforslaget kunne komme igennem? Og det, der blev svaret fra socialdemokratiets side — det var den nuværende statsminister, der svarede på partiets vegne — er tilstillet folketingets politiske partier her i den stille uge.

Det tør nok siges, at hr. Anker Jørgensens svar af 14. januar 1975 ikke lader nogen som helst tvivl tilbage. Hr. Anker Jørgensen skriver i det brev, der altså er tilstillet folketingets partier, den 14. januar 1975 som svar på de to første spørgsmål: „Socialdemokraterne er stadig indstillet på, at afgiften for hårde hvidevarer ophæves hurtigst muligt. Det er urimeligt at opretholde en så belastende midlertidig afgift, idet denne ensidigt rammer en speciel erhvervssektor. Det er korrekt, at der også i det nye folketing er flertal for ophævelse af afgiften for hårde hvidevarer. Socialdemokratiet vil gerne tage initiativ til eller medvirke til, at lovforslaget om afgiftens bortfald fremsættes igen.“

Og dernæst svarede hr. Anker Jørgensen på det sidste af de stillede spørgsmål:

„Der er ikke i den socialdemokratiske helhedsplan indeholdt forslag om hverken midlertidige eller permanente afgifter på hårde hvidevarer, hvorfor noget sådant ikke vil indgå i forhandlinger med andre partier om en helhedsløsning. Da man samtidig i henhold til besvarelsen af spørgsmål 2“ — det var det, jeg læste op før — „er opmærksom på, at der ikke vil være flertal i folketinget for at opretholde afgiften, forekommer det utænkeligt, at der i noget eventuelt kompromisforslag vil være indeholdt en fastholdelse af afgiften.“

Sådan var ordene fra det parti, der nu er blevet betroet ledelsen af landet, fra det medlem af dette ting, der sidder i spidsen for den regering, vi har i øjeblikket. Og så sker der altså det, at man sent torsdag aften

før påskeferien fra socialdemokratiets side pludselig meddeler, at nu skifter man fuldstændig standpunkt i forhold til, hvad man så klart og ubetinget skriftligt har givet udtryk for på forhånd over for branchen. Der bliver samme aften afgivet en udvalgsbetænkning, uden at branchen kan få lejlighed til at udtale sig, uden at branchen på det tidspunkt kunne kommentere de nye tal, der kom frem fra regeringens side, og som hr. Ove Hansen her i dag henviste til.

Men allerede palmemandag har branchen fremsendt sine kommentarer til de tal, hr. Ove Hansen omtalte, og konklusionen er jo ganske klart den, at ved nu at forkaste nærværende forslag og bibeholde afgiften vil vi komme ind i, at der skal ske en hurtig afskedigelse af yderligere 1.000-2.000 af de i branchen beskæftigede personer, og at grundlaget for rentabel produktion i danske virksomheder fjernes og dermed også grundlaget for at opretholde den nuværende eksport- og valutaindtjening. Tværtimod vil det være således, at danske virksomheder efterhånden helt vil blive trængt ud af markedet, og at vi derfor i stedet for at have en valutaskabende branche skal til at have et valutaunderskud inden for de hårde hvidevarers område.

Disse ganske klare oplysninger fra branchen har altså ikke kunnet diskuteres i udvalget, men det er ikke branchens skyld, og derfor anmoder jeg om, at sagen går til en fornyet overvejelse i udvalget her mellem anden og tredje behandling, således at udvalget kan få lejlighed til endnu en gang at forsøge at besinde sig i relation til de nye oplysninger, der her er kommet frem, således at vi virkelig kan komme frem til en anstændig behandling af den branche, der her er tale om.

Der var dog det ene lyspunkt i hr. Ove Hansens bemærkninger her i dag, at han nævnte, at socialdemokratiet ikke kunne medvirke til afgiftens afskaffelse ”på nuværende tidspunkt.“ I disse tre ord kan man måske indlægge en vis optimisme med hensyn til, at man nogenlunde hurtigt igen kan skifte standpunkt fra socialdemokratiets side og komme frem til det eneste, der må være det reelle, nemlig at virke i retning af at få arbejdsløsheden bekæmpet inden for denne sektor, at få styrket vores valutaindtjening. Det sker simpelt hen ved afskaffelse af dette afgiftsfænomen, som aldrig nogen

[Glistrup.]

sinde burde være indført, og som jo kun kom igennem, fordi venstre gav dette klare løfte om indkomstskattelettelsen på 10 mia kr., som man så senere gik hen og stemte imod.

Det er jo forstemmende at høre det, der er socialdemokratiets argumentation i denne sag, nemlig at man ikke kan være med til, selv om det vil bekæmpe arbejdsløshed vedrørende et fircifret antal mennesker, selv om det vil gavne valutaindtjeningen, af hensyn til den finanspolitiske situation at afskaffe denne afgift. Vi har det indtryk, at socialdemokratiet kun vil være med til at afskaffe arbejdsløshed, hvis man kan gøre det på den måde, at man kanalisere noget mere ind over de offentlige kasser, sådan at man både får nogle indtægter og nogle udgifter for det offentlige, men det er bestemt ikke den måde, hvorpå man bør bekæmpe arbejdsløsheden. Det bør gøres ved, at det offentlige simpelt hen indskrænker sin aktivitet og lader erhvervene få lov til at udfolde sig frit.

Den finanspolitiske begrundelse er efter al sandsynlighed meget hul. Jeg har nok bemærket, at man i det finanslovsforslag, som blev vedtaget her lige før påske, regner med 190 mill. kr. i indtægt på afgiften, men allerede i de oplysninger, der er givet til skatte- og afgiftsudvalget, er ministeren for skatter og afgifter jo inde på, at der nok må ske nogen reduktion i dette provenuskøn. Jeg kan oplyse, at branchen på forespørgsel under udvalgets behandlinger har sagt, at man mener, at det tal, som skatteministeren og finansministeren har oplyst, er mere end dobbelt så stort i forhold til det, der kan indbringes under de vanskelige vilkår, man giver branchen. Altså med andre ord er provenuet mindre end 95 mill. kr., og for de penges skyld vil man altså fra socialdemokratiets side smide nogle tusinde mennesker ud i arbejdsløshed, vil man forværre landets valutaisituation yderligere.

Jeg håber, at socialdemokratiet vil omsinde sig ved den udvalgsbehandling, der forhåbentlig nu vil finde sted mellem anden og tredje behandling af dette lovforslag.

Gudme (RV):

Jeg skal i al korthed anbefale, at man ved anden behandling såvel som senere ved tredje behandling stemmer imod det frem-

satte forslag om ophævelsen af afgiften, og jeg kan som argumentation henvise til, hvad vi tidligere har haft lejlighed til at sige om de gentagne forslag, som hr. Glistrup m. fl. har fremsat om afgiftens ophævelse.

Vi fandt, at på den måde, denne afgift blev gennemført i maj i fjor, hvor man i stedet for at have en ophørende, havde en vedvarende afgift af en vis skånsom størrelse, var der tale om noget, der naturligvis er en byrde, men på den anden side en byrde af en sådan karakter, at den var forsvarlig. Vi fandt, at det i hvert fald på nuværende tidspunkt, hvor vi har brug for besparelser, og hvor vi har brug for at holde igen over for udgifter, er naturligt ikke at foretage en ophævelse af en afgift, som branchen, selv om den ømmer sig, dog alligevel har vist sig i stand til at leve med.

Når vi så hører hr. Glistrups argumentation og de beklagelser, der er over den uro, som han mener at kunne spore både i branchen og hos befolkningen i anledning først af afgiftens pålæg og senere af de gentagne tilløb til, at den skal ophæves, så synes jeg, at hr. Glistrups ageren i nogen grad minder om forbryderen, der kredser om gerningsstedet. Forholdet er jo, trods det at vi får alle de mange forklaringer på, at man følte sig snydt og bedraget af venstre og andre, til syvende og sidst, at fremskridtspartiet var med til at gennemføre denne afgift i maj i fjor og vel med gennemførelsen også med til at udforme den på en sådan måde, som vi andre og derved også fremskridtspartiet dengang fandt forsvarlig. Forholdet er endvidere det, at den uro, der er skabt inden for branchen og inden for forbrugerkredsen, da først og fremmest er skabt af fremskridtspartiets gentagne tilløb til at få afgiften ophævet, først i efteråret 1974 og nu i foråret 1975.

Nu kan jeg forstå, at denne uro skal holdes lidt længere ved lige ved en udvalgsbehandling imellem anden og tredje behandling, og det skal vi naturligvis ikke modsætte os, men jeg tror i virkeligheden, at vi trænger til meget snart at komme til en afstemning om denne sag, således at vi definitivt kan få fastslået, at denne afgift altså har et flertal i folketinget bag ved sig, og at der ikke mere er grundlag for at vække uro på dette område, hverken i almindelig agitatorisk øjemed eller for at vælte en regering,

[Gudme.]

sådan som den jo engang kunne bruges til. Vi skal ganske simpelt have denne sag gjort færdig, og vi trænger til at få den gjort færdig snart.

Stetter (KF):

Hvidevarebranchen har i flere måneder levet i konstant uvished. Denne uvished har ikke været begrundet i svigtende køberinteresse eller leveringsvanskeligheder eller andre branchemæssige forhold, men udelukkende i, at socialdemokratiet har gennemført et heldigvis enestående politisk spilfægtteri omkring denne sags behandling.

I december måned erklærede partiet at ville stemme for et forslag om ophævelse af afgiften. Hr. Ove Hansen sagde for et lille øjeblik siden, at partiet havde vist nogen sympati for afskaffelse af denne afgift. Ja, det tør siges: nogen sympati. Efter et grundigt udvalgsarbejde afgav folketingets skatte- og afgiftsudvalg den 3. december en betænkning. Partiets forhandlere underskrev denne betænkning, og det var med den nuværende finansminister, økonomiminister og indenrigsminister i spidsen.

Branchen måtte naturligvis herefter tro, at det var en kendsgerning, at denne afgift ville blive afskaffet. Forslaget kom ikke til første behandling på grund af opløsning af det daværende folketing, men blev genfremsat i det nye ting, og vi havde en første behandling torsdag den 13. marts. Partiets ordfører, hr. Ove Hansen, erklærede ved den lejlighed, at man fastholdt standpunktet denne gang af beskæftigelsesmæssige grunde. Der var med andre ord igen konstateret et flertal her i tinget for at afskaffe denne afgift. Derfor støttede vi også forslagsstillerens ønske om at få sagen hurtigt behandlet og få den afgjort med det samme, således at vi undgik en ny udvalgsbehandling.

Så her ved anden behandling fremgår det af betænkningen, at socialdemokratiet alligevel ikke kan medvirke til at afskaffe denne afgift. Der er ingen fornuftig, endsige acceptabel forklaring på dette skift. Den finanspolitiske situation i december og her før påske er jo akkuret den samme som den, vi har i dag, og den var kendt af partiets forhandlere. De importmæssige og eksportmæssige forhold inden for branchen er de samme i dag, som de var i december og før

påske. Vi har heller ikke i dag fået nogen som helst forklaring fra partiets ordfører. Forløbet af denne sags behandling er et skoleeksempel på uansvarlig politisk stillingtagen. Af partitaktiske grunde indtager man absolut modsatte standpunkter inden for få måneder, uden nogen form for motivering, til skade for de mange, mange tusinde mennesker, som er beskæftiget inden for denne branche. Tilfældet vil gå over i den politiske historie som et udtryk for de politisk ustabile tilstande, som hersker her i huset. Jeg håber, at disse tilstande snarest må blive bragt til ophør.

Nu som før: vi vil stemme imod ophævelsen af denne afgift.

Ømann (SF):

Det er åbenbart en sag, som er meget egnet til at slå kolbøtter i. Jeg synes ikke, at forslagsstillerne her i dag er de rette til at revse dem, der har slået endnu større kolbøtter, for forslagsstillerne har jo slået en stor kolbøtte. Men det er fortsat mit partis standpunkt — og vi har ingen kolbøtter slået — at i denne situation er det overvejende hensyn det beskæftigelsesmæssige. Derfor vil vi fortsat stemme for forslaget, og vi vil også stemme for de ændringsforslag, der skal til afstemning her i dag.

Jeg synes jo nok, at den stilling, som regeringspartiet har taget til sagen, ikke er egnet til at vække tillid, hverken hos branchen eller forbrugerne. Det var en meget brat kolbøtte, der blev slået den torsdag aften, og vi har ikke rigtig fået nogen forklaring på, hvorfor den skulle slås, fordi de argumenter og den vasken hænder, der foretages i bemærkningerne til betænkningen om, at det skyldes tal for import og eksport, det var jo tal, der forelå før hin torsdag, og før socialdemokratiet havde skiftet stilling.

Nu vel, der er ingen grund til at gøre meget mere ud af dette her. Det er meget beklageligt, at branchen er blevet holdt i denne usikkerhed, og det er jo heller ikke sådan, at det er en beskatning, som kan vække den helt store forargelse.

Jeg har prøvet på at trække frem under udvalgsbehandlingen, at det måske var en idé ind i denne sag at trække spørgsmålet om kvaliteten på hvidevarer, om holdbarheden, om garantien for service. Jeg spurgte også branchens repræsentanter, da de mødte

[Ømann.]

frem. Jeg fik sådan set et svar, der tydede på, at man dér syntes, at man havde noget at gøre, men det var dog et svævende svar. Det ville nok have gavnet sagen, om man i højere grad havde taget dette spørgsmål ind. Nu får man altså stadig væk en afgift, man får stadig væk det samme konkurrenceforhold, og man får stadig væk en stærkere interesse i at lave produkter af ringere kvalitet.

Arne Bjerregaard (KrF):

Vi har ikke ændret opfattelse fra de mange tidligere behandlinger af dette lovforslag, vi er stadig væk imod forslaget. Jeg skal undlade at revse dem, som gør det muligt, at man kan afvise dette forslag. Jeg kan kun sige, at det er glædeligt, at visse efterhånden bliver lige så kloge, havde jeg nær sagt, som vi, og erkender, at denne afgift har været med til at forøge eksporten og begrænse importen, og det er jo netop det, som var denne afgifts idé.

Så jeg skal altså kun nok en gang sige, at vi modsætter os dette forslag, og lad os så hurtigt blive færdige med dette for branchens skyld.

Kaj Hansen (DKP):

Dette lovforslag og hele sagsbehandlingen omkring forslaget er et ret så karakteristisk eksempel på den principløshed og holdningsløshed, der præger mange partier her i folketinget. Det gælder også forslagsstillerne, fremskridtspartiet, som jo var med til at indføre denne 20 pct.s afgift i maj måned. Alle de udmærkede argumenter, hr. Glistrup nu gav for at ophæve denne afgift, var jo også til stede i maj måned, da den blev indført.

Det er også meget beklageligt, at socialdemokratiet nu har ændret stilling i denne sag. Jeg synes ikke, at vi har fået nogen fuldgyl- dig forklaring på hvorfor. Man siger i sin del af betænkningen, at det er af hensyn til den finanspolitiske situation, og at det er af hensyn til de oplysninger, man nu har om importens og eksportens stilling. Er det ikke det, man kalder en ganske almindelig søforklaring? Det kan jo ikke være de reelle årsager til, at man har frafaldet sit tidligere standpunkt.

Jeg synes ikke, at socialdemokratiet er

forvænt med at kunne skaffe flertal for sine forslag. Det så vi jo desværre mange eksempler på under afstemningen om finanslovforslaget. Men her havde man faktisk fået skabt et flertal for at ophæve denne afgift, og så skrider man alligevel ud og går sammen med et andet flertal for at bibeholde den. Har man i virkeligheden ikke nogen linje eller holdning i disse spørgsmål? For det, det drejer sig om, er jo to ting.

For det første drejer det sig om en afgift, som er en brandhård indirekte beskatning af en ganske bestemt branche, og det vil ganske givet betyde forvridninger med hensyn til befolkningens frie forbrugsvalg.

Men for det andet ser vi netop ud fra beskæftigelsessituationen med 140.000 arbejdsløse, at ophævelse af denne afgift i meget høj grad kan fremme beskæftigelsen. Som det er fremført fra Hvidevarebranchens Fællesråd, så mener man, at ophævelse af afgiften ret så omgående kan skaffe mindst 1.000 personer i arbejde, og man fremfører også, at ophæves den ikke, så kan det komme til at betyde 1.000, 2.000 eller flere nye arbejdsløse.

Jeg vil anmode socialdemokratiet om på ny, netop af hensyn til beskæftigelsessituationen, at tage deres stilling op til fornyet overvejelse eller lad os i hvert fald få en ganske konkret forklaring på, hvorfor man har skiftet standpunkt.

Jes Schmidt (CD):

Debattens hidtidige forløb har vist, at to store partier her i det høje ting har haft vanskeligheder ved at finde en fast linje med hensyn til loven om afgift af hårde hvidevarer, og dette har selvfølgelig bidraget til, at der er blevet skabt meget stor usikkerhed om denne lovgivning. Det synes klart, at loven ikke bliver ophævet nu.

Blandt de partier, som var med til at vedtage denne lov i maj for 1 år siden, befandt sig også centrum-demokraterne. De tiltrådte denne lov, men ikke med særlig begejstring, idet CDs forestillinger gik i en anden retning, nemlig at undgå alle disse enkelte afgiftslove ved at gå til en momsforhøjelse, som kunne have udvidet denne skatteletelse på 7 mia kr., som fandt sted, til de ønskede 10 mia kr.

Men loven blev vedtaget, og den hører

[Jes Schmidt.]

med til det spareforlig om skattenedsættelserne, som CD har været med til at slutte. Derfor kan CD i dag ikke støtte det foreliggende lovforslag, men det må i hvert fald hævdes, at det ikke er det parti, der ikke kunne holde linjen i denne sag.

Steen Folke (VS):

Det må da være tankevækkende for socialdemokratiet, at jo mere borgerligt partiet stiller sig an, jo mere bliver man hånet af de borgerlige. Jeg tænker på den tidligere finansministers udtalelser i anledning af den finanslov, som blev gennemført for nylig. Her har vi altså endnu et eksempel, hvor den ene borgerlige ordfører efter den anden kan stille sig op og åle socialdemokratiet for den holdning, man har taget, og med rette.

Jeg skal gøre det ganske kort. For VS er hovedsynspunktet, at vi er imod afgiften på de hårde hvidevarer, fordi vi mener, at afgifter af den slags rammer forbrugerne, rammer lønarbejdere først og fremmest, og fordi — og det er et hovedhensyn i den nuværende situation — det er helt klart, at denne afgift er med til at øge arbejdsløsheden. Derfor er vi tilhængere af det lovforslag, der er fremsat nu, og vil altså stemme for ophævelse af afgiften på de hårde hvidevarer. Men jeg synes, det mest tankevækkende ved hele denne affære er, at det endnu en gang viser socialdemokratiets krise.

Döhrmann (FP):

Ved førstebehandlingen af dette lovforslag var jeg så naiv at sige tak til socialdemokratiet, fordi de den dag gav det udseende af, at de ville støtte forslaget om, at denne afgift blev fjernet. Når jeg bruger ordet naiv, så er det fordi vi igennem mange, mange år har set, hvordan de gamle partier både her fra talerstolen og ude omkring i landet har gået og lovet både det ene og det andet, og når det så kommer frem og skal vedtages, så viser det sig at være det rene gas. Med andre ord, det er sagt for at vildlede befolkningen. Det samme har altså været tilfældet med det her. Socialdemokratiet har rejst rundt over hele landet, også før valget, de er gået til valg på, at denne afgift skulle fjernes. Tusindvis af mennesker

har stemt på partiet, fordi de ville medvirke til det.

Jeg er enig i, at partiet skal have en chance mere til at overveje dets situation, inden forslaget kommer til tredje behandling. Men stemmer de imod, så må det stå helt klart, at en sådan regering, der tager så let på de store problemer, vi har, kan vi simpelt hen ikke bruge. Den bør udskiftes hurtigst muligt.

Ministeren for skatter og afgifter (Svend Jakobsen):

Jeg vil godt starte med et par bemærkninger til udtalelser fra ordførerne.

Først til hr. Glistrup, som nævnte, at provenuskønnet ikke kunne tænkes at holde. Det er fuldstændig korrekt, at jeg på et tidligt tidspunkt gav udtryk for, at de 190 mill. kr., der oprindeligt var regnet med, formentlig må reduceres lidt på grund af den afmatning, der er. Men derfra og så til at argumentere for det synspunkt, at provenuet skulle blive mindre end det halve af det, synes jeg må være et meget langt spring, og jeg kan slet ikke godkende den niveaustørrelse, man i så fald kom ned på. Det ville betyde, at provenuet for indeværende finansår i givet fald skulle være mindre end det provenu, som kom ind i finansåret 1974-75, hvor afgiften ikke virkede hele året. Man må være opmærksom på, at der jo ikke kommer penge ind via en sådan afgift i den første periode, hvor afgiften er gældende, og derfor må jeg tage afstand fra den betragtning omkring provenuet.

Det næste, jeg gerne vil gøre en bemærkning om, er hr. Glistrups bemærkninger om mulighederne for senere at fjerne denne afgift. Jeg tror, vi gør alle en tjeneste, ikke mindst branchen og branchens ansatte, ved nu at få denne sag ekspederet, ved nu at få forkastet det forslag, som ligger, altså få vedtaget, at afgiften forbliver i kraft. Jeg tror, at det, der er helt afgørende for at få gang i salget igen på det danske marked, er, at der bliver sikkerhed for, hvorledes vilkårene er. Man skal, når man vurderer provenuet for afgifte finansår, også have med ind, at detailsalget har været reduceret som følge af, at køberne har holdt sig tilbage for at afvente afgørelsen om afgiftens eventuelle bortfald. Derfor tror jeg, vi skal se at få

[Ministeren for skatter og afgifter.]

denne sag afgjort, få konstateret, at denne afgift er kommet for at blive.

Det tredje, jeg gerne vil sige, vedrører de bemærkninger, der har været om denne ændrede holdning fra regeringens side og fra socialdemokratiets side. Jeg vil gerne sige, at socialdemokratiet, og jeg på regeringens vegne, ved første behandling har givet udtryk for vort syn på denne lov, men vi må nødvendigvis fra regeringens side se denne sag i sammenhæng, dels med udviklingen inden for branchen, som hr. Ove Hansen redegjorde for, dels i sammenhæng med, hvorledes vor stillingtagen vil påvirke mulighederne for andre forslag. Og her vil jeg gerne sige, at det var regeringens vurdering under forhandlingerne om finanslovsforslaget, at vi ved at fastholde ophævelsen af denne afgift, formentlig ikke kunne opretholde de nødvendige midler på finansloven til gennemførelse af de direkte beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, som regeringen lægger afgørende vægt på at få gennemført, og som efter vor vurdering betyder langt mere for beskæftigelsen end det forslag, der her er til behandling.

Vel, det kan man vurdere forskelligt. Regeringen har foretaget denne fornyede afvejning, og den er altså faldet således ud, at vi ikke kan tiltræde ophævelsen af afgiften og derfor må afvise gennemførelsen af det foreliggende forslag.

Ove Hansen (S):

Hr. Glistrup bebrejdede socialdemokratiet, at vi havde skiftet standpunkt, og det er da rigtigt nok, at vi har tilkendegivet sympati for forslaget fra fremskridtspartiet, men jeg har vel lov at sige, at er der nogen, der har skiftet standpunkt her i denne sag, så er det fremskridtspartiet. Det var dem, der medvirkede, som også hr. Glistrup indrømmer, til denne afgifts indførelse i 1974. Nu fortryder de det, og så bebrejder de os, der ikke medvirkede til afgiftens indførelse, at vi nu ikke vil medvirke til, at den bliver ophævet. Statsminister Anker Jørgensen har i januar givet udtryk for, at denne afgift ville det være fordelagtig at få fjernet, og det gjorde jeg også ved første behandling, det skal da indrømmes.

Nu siger hr. Stetter, at vi har taget en uansvarlig politisk stilling til dette spørgs-

mål. Det synes jeg er urimeligt at sige. Ved første behandling forlangte jeg udvalgsbehandling. Det bebrejder hr. Stetter mig nu at jeg gjorde, men det var netop, fordi vi gerne ville se, inden vi traf endelig afgørelse om dette forslag, hvordan finansloven blev. Da det så viste sig, at finansloven ikke levede plads til ophævelse af denne afgift, så var det, vi måtte erkende, at afgiften måtte bevares. Jeg synes, at når man har en finanslov, der viser, at det er nødvendigt at tage den stillingtagen, vi gør, så er det rimeligt, at et politisk parti respekterer den. Når der kommer noget konkret, der fortæller, at med hensyn til det, man har sagt hidtil, er vi i en situation, hvor nogle tal viser, der må foretages en ændring, så vil det vel være rimeligt.

Hr. Glistrup var interesseret i, at jeg i mit første indlæg havde sagt „på nuværende tidspunkt“, og hr. Glistrup følte, at nu var det måske begrænset til en kort tid. Sådan må det ikke opfattes. Vi må sige nej nu, og må jeg så bede om, ligesom hr. Gudme gav udtryk for det, at man ikke, når folkettinget har truffet sin beslutning, snakker om dette forslag; det vil skabe uro inden for branchen. Branchen har krav på, synes jeg, at vide, hvordan den skal disponere i fremtiden, men vel ikke mindst hr. Glistrup har medvirket til at skabe uro inden for branchen. Jeg håber nu, det kan blive stoppet.

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup) (FP):

Til det sidste vil jeg gerne svare, at vi har gjort, hvad vi kunne for at få ro inden for branchen hurtigst muligt, både ved vor henvendelse til socialdemokratiet umiddelbart efter den 5. december om at få folkettinget ind for at få den halve eller hele time, der krævedes til at få tredjebehandlingen igennem, uanset valgets udskrivelse, og ved at bede om ved første behandling af nærværende forslag at få det igennem uden udvalgsbehandling med det flertal, der viste sig dengang i folketingssalen. Men heller ikke det ville socialdemokratiet støtte, til trods for, at man vist roligt kan sige, at det var en meget grundig udvalgsbehandling, denne sag fik i november måned.

Hr. Ømann udtalte i strid med sandheden, at fremskridtspartiet skulle have slået en stor kolbøtte i hvidevareafgiftssagen.

[Glistrup.]

Som kommunisterne nu engang har for vane, når der siges noget fra socialistisk folkeparti, kom hr. Kaj Hansen frem og skulle rigtig til at sætte noget ekstra trumf på for at overbyde og sagde, at fremskridtspartiet havde vist principløshed, og at alle de argumenter, der er for at ophæve afgiften nu, var til stede allerede i maj måned, da afgiften blev indført. Det sidste er nu knap rigtigt, for i maj måned var afgiften ikke i den grad arbejdsløshedsskabende, som den er nu. I maj måned havde vi ikke den sikre viden, som vi har i dag om, at afgiftens bevarelse vil virke direkte valutavækkende i det omfang, som branchen nu har dokumenteret det.

Fremskridtspartiet har bestemt ikke vist nogen som helst principløshed eller slået nogen som helst kolbøtter. Fra første færd, hvor denne sag var til behandling i folketinget, den 8. maj 1974, har fremskridtspartiet klart fremhævet, at vi syntes, det var en dårlig idé med den afgift, det var en fuldstændig urimelig ting at give sig til at indføre. Da vi den 15. maj ved tredje behandling stemte for forslaget, så præciserede vi ganske klart, at den eneste grund til, at vi slugte denne væmmelige kamel, var, at vi kunne opnå det langt, langt større, som lå i 10 mia kr.s skattelettelse. Derfor kunne vi altså gå med til en afgift, som vil indbringe noget, der ligner et par procent af disse 10 mia kr.

Det har været vort princip og vort faste ståsted hele vejen igennem, der har ikke været tale om nogen som helst kolbøtteslåning. Jeg kan undskyldte hr. Ove Hansen, at han kan sige, at han mener, fremskridtspartiet har skiftet holdning, for hr. Ove Hansen var ikke med i storebededagsugens forvirrede begivenheder sidste år, men det er altså, kan jeg nu oplyse til hr. Ove Hansen, således, at vi bestemt ikke har skiftet holdning.

Når ministeren for skatter og afgifter i sit svar til mig her i dag siger, at det provenuskon på mindre end 95 mill. kr., som branchen kommer med, efter hans skøn er for pessimistisk, ja, så må vi selvfølgelig tage til efterretning, at man altså forventer et provenu på måske 150 mill. kr. eller noget på det lag, hvordan ministeren for skatter og afgifters udtalelser nu skal fortolkes. Men i et samfund, der med det finansår, der be-

gyndte i går, runder de 100 mia kr.: i form af, hvad det offentlige får i samlede skatte- og afgiftsindtægter, så er det meget anstrengt, at man fra socialdemokratiets side kan hævde, at disse 1,5 promille af skatteprovenuet, som der vel bliver tale om at man herefter skal have ud af den hårde hvidevareafgift, skal være så afgørende, at den samlede finanspolitiske situation, der jo ikke har ændret sig spor siden førstebehandlingen af disse forslag, virkelig skulle nødvendiggøre den meget store kolbøtte, som socialdemokratiet slog hin torsdag aften.

Uanset hr. Ove Hansens udtalelser her i anden omgang er det stadig mit håb, at kolbøtteslåningen ikke er forbi endnu, men at socialdemokratiet vil afslutte med en fin saltomortale, hvor man kommer ned på benene og ved tredje behandling vender tilbage til sit standpunkt og stemmer for, at denne afgift nu bliver afskaffet. Det er kun på den måde, vi får ro om denne ulykkelige sag. Vi skal jo til at bevilge branchen en eller anden form for statstilskud i næste måned eller næste måned igen, hvis ikke vi nu giver den naturlig basis for at fjerne arbejdsløsheden i branchen ved simpelt hen at afvikle denne afgift, som man ikke med rimelighed kan leve med.

Arentoft (FP):

Var det ikke på tide at komme ud af busken? Dette lovforslag blev i sin tid fremsat af venstre, og venstre er selvfølgelig ikke interesseret i, at det bortfalder, men for nu at glæde venstre er socialdemokraterne gået med til, at dette forslag stemmes ned. Er det ikke på tide, at vi går over til realpolitik fremfor partipolitik?

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 1, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 2 og 3 og § 4, således ændret

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

[Første næstformand.]

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00, hvor vi først går til punkt 13 på dagsordenen, spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 11.40.

Mødet genoptaget kl. 13.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Med skrivelse af 1. april har kirkeministeren fremsendt skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget *Inge Krogh* stillet spørgsmål (nr. 49).

Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Man gik først til dagsordenens punkt 13, nemlig:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Bertel Haarder* (V) til undervisningsministeren:

„Vil ministeren love, at der intet skridt tages til at realisere de kapacitetsudvidelser på en række børnehave- og fritidspædagogseminarier, som nu igen er blevet foreslået af et udvalg nedsat af undervisningsministeren?“

(Spm. nr. 33).

Skriftlig begrundelse.

Ifølge en nylig udkommen betænkning afgivet af det af undervisningsministeren under 17. april 1972 nedsatte udvalg vedrørende planlægning af børnehave- og fritidspædagogseminarier har det pågældende udvalgs medlemmer, der alle har nær tilknytning til området, nu fået den idé, at disse sociale uddannelser helst skal foregå på 4-sporede (allerhelst 6-sporede) seminarier. Begrundelsen er af sædvanlig uddannelsessteknokratisk art: hensyn til fagvalg og andre mængdemæssige standarder, som kun har meget ringe betydning for uddannelsens kvalitet, og som slet ikke står i forhold til de omkostninger, der påføres samfundet.

Udvalget foreslår en kapacitetsudvidelse

på mindst 12 seminarier, for at disse kan komme op på de 4 spor. Disse udvidelser opvejes ikke af, at visse store seminarier får lov at optage færre klasser, hvortil kommer, at udvalget samtidig forudser en overproduktion af færdiguddannede på knap 6.000 i 1985 (tallet bliver større, eftersom forbruget af pædagoger efter alt at dømme bliver mindre end planlagt).

I en tid, hvor folketinget i den grad har brug for penge til f. eks. at afhjælpe ungdomsarbejdsløsheden ved at skabe praktikpladser, lærepladser og ungdomsarbejdspladser, forekommer det mildest talt uansvarligt at foretage investeringer i den del af uddannelsessystemet, hvor kapaciteten i forvejen er alt for stor.

Bertel Haarder (V):

Normalt bruger folketingsmedlemmerne spørgetiden til at bede ministrene om initiativer til at få sat foranstaltninger i værk osv., men mit spørgsmål er helt modsat, for jeg beder blot ministeren om at lade være med at gøre noget.

Vi har nemlig især i uddannelsessektoren temmelig mange eksempler på, hvordan nogle ret tilfældige og ret modebestemte, pædagogisk-bureaukratiske griller blev nedfældet i en eller anden betænkning — sandsynligvis ud fra idealistiske principper — og derefter udformet ministerielt i lovforslag og vedtaget af et måske lidt uopmærksomt folketing, hvorefter de lovfæstede griller forårsager store og kostbare og overflødige nyinvesteringer i form af skolenedlæggelser, udvidelser, nybyggerier, ansættelser osv. Tænk blot på, hvad folkeskolens standardiserede krav om valgfrie fag egentlig har kostet netop i form af nedlæggelser og byggerier. Tænk på det kaos, der hersker inden for seminarieområdet, hvor vi har en helt parallel situation, hvor et udvalg for nogle år siden fremsatte den tankegang, at man helst skulle have 6-sporede seminarier. Det ville have medført store udvidelser og nedlæggelser af en række seminarier, men takket være en stærk indsats fra lokale folketingsmænd blev der ikke nedlagt et eneste seminarium. Derimod blev de udvidet alle sammen, og da det så nu i år selvfølgelig gav en vældig overproduktion, måtte vi i gang med en generel beskæring af seminarierne.

[Bertel Haarder.]

Nu gælder det altså børnehave- og fritidspædagogseminarierne. Her var idealet også oprindeligt 6 spor ud fra visse kvantitative målsætninger, som ikke har meget med kvalitet at gøre. Dette krav er nu nedtrappet til 4 spor, men da 13 seminarier ikke har 4 spor, så er det altså noget, der på længere sigt også kan blive en kostbar affære.

Hvorfor nu 4 spor? Det skyldes, at hvis man skal opfylde alle de standardiserede, centralt fastsatte krav, som gælder for undervisningen og administrationen på seminarierne, er 4 spor det optimale, dvs. det, der på papiret er det mest økonomiske. Men spørgsmålet er, om ikke ministeren i stedet for ville undersøge, hvordan man får lempet disse krav, så at mindre og udmærkede seminarier kan bestå.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Indledningsvis vil jeg åbent bekende, at jeg endnu ikke har haft tid til at læse betænkning nr. 733 om planlægning vedrørende børnehave- og fritidspædagogseminarierne, der først for nylig forelå i trykt udgave. Jeg har kun i anledning af spørgsmålet nået at blade den igennem.

I ministeriet har man heller ikke nået at behandle den. Når hr. Bertel Haarder nu beder mig love, at der intet skridt tages til at realisere de kapacitetsudvidelser, som foreslås i betænkningen, må han ikke forlange et ubetinget ja eller nej her og nu. Hvor langt ud i fremtiden havde Bertel Haarder i øvrigt tænkt sig at et sådan svar skulle gælde?

Jeg kan dog sige så meget, at betænkningen ikke vil føre til nogen kapacitetsudvidelse i finansåret 1975-76, tværtimod. Optagelsen på børnehave- og fritidspædagogseminarierne nedsættes i 1975-76 med 8 hold, hvilket i parentes bemærket betyder en besparelse på 1,17 mill. kr. i 1975-76 og 3 mill. kr. og 5,2 mill. kr. og 6,1 mill. kr. i de følgende 3 finansår. Dette er sket dels af sparehensyn, dels under indtryk af den usikkerhed om det fremtidige behov for børnehave- og fritidspædagoger, som vi drøftede her i tinget for kort tid siden i anledning af fru Gerda Møllers spørgsmål til mig.

Man må i den forbindelse og i forbindelse med den omtalte betænkning ikke glemme, at udvalget, som har afgivet den, afsluttede

sit arbejde i august 1973, altså for mere end 1½ år siden. Billedet har siden ændret sig. Derfor må vi, som jeg også sagde sidst, nu tilvejebringe et ajourført og mere sikkert grundlag for beregningen af det fremtidige pædagogbehov, bl. a. studere de kommunale 5 års udbygningsplaner for det sociale område, før der kan tages endelig stilling til betænkning nr. 733s forslag.

Må jeg til slut sige, at regeringen til fulde deler hr. Bertel Haarders omsorg for de unge arbejdsløse. Det fremgår af det aktionsprogram, som regeringen har vedtaget, og som blev præsenteret på en pressekonference før påske.

Bertel Haarder (V):

Hentydningen til de arbejdsløse skyldes min skriftlige begrundelse, hvor jeg netop siger, at man netop har brug for pengene til det i stedet for det, det drejer sig om her.

Men jeg må lige rette en misforståelse. Der er ikke tale om, at der i og for sig foreslås nogen særlig stor kapacitetsudvidelse, skønt der er tale om en lille udvidelse. Der er tale om, at visse seminarier skal nedlægges, andre skal have færre klasser, især et enkelt stort, og nogle skal udbygges. Det er altså det, vi kender fra folkeskolen, hvor nogle skoler nedlægges, og hvor man skal bygge til andre steder for at kunne opfylde nogle standardiserede krav. Det er i og for sig det, som jeg egentlig gerne vil lade munde ud i et spørgsmål til ministeren: er ministeren ikke enig med mig i, at vi bør bekæmpe denne dyrkelse af de kvantitative krav i undervisningen? Det vil jeg egentlig godt høre ministerens reaktion på.

Jytte Røge (FP):

Det er min opfattelse, at en væsentlig del af forældre ønsker deres børn passet i den kommunale dagplejeordning eller privat, hvilket underbygges af en sag i Hundested for en 1½ måneders tid siden. Her havde kommunen opsagt den kommunale dagplejeordning, fordi der stod 30 børnehavpladser ledige. Mødre, der havde deres børn i den kommunale dagpleje, mødte op til byrådsmødet og protesterede, fordi de ikke ønskede deres børn overført til børnehaven. Dette viser altså, at mødre hellere vil have deres børn passet af ganske almindelige

[Jytte Røge.]

husmødre end af de fint uddannede børnehavepædagoger.

Som følge heraf vil det være vanvittigt at bruge de penge til at udvide børnehaveseminarierne med, når der tilsyneladende vil blive mindre brug for børnehavepædagoger i fremtiden.

I konsekvens heraf vil jeg gerne spørge, om det ligefrem indgår i ministerens overvejelser at begrænse tilgangen til børnehaveseminarierne, således at vi ingen overproduktion får.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Som jeg sagde til hr. Bertel Haarder i mit første svar, havde det ikke været muligt for mig at sætte mig ind i betænkningen og heller ikke at få en behandling af den i ministeriet. Derfor har jeg selvfølgelig ikke nogen mulighed for at tage stilling til de helt konkrete problemer, som hr. Bertel Haarder rejser i forbindelse med tanken om de fire spor og nedlægning eller oprettelse af andre seminarier.

Til det helt generelle spørgsmål om at bekæmpe kravene i undervisningssektoren — som jeg forstår som et spørgsmål gående i retning af, at vi har måske opskruet nogle forventninger i retning af, hvad vi mener der skal stilles til rådighed på den ene og på den anden måde — vil jeg godt taget helt generelt erklære mig enig. Jeg vil også godt erklære mig enig i, at det er et spørgsmål, vi skal være uhyre opmærksom på i den kommende tid.

Fru Jytte Røge var vel nærmest inde på spørgsmålet om dagpleje eller børnehave. Jeg skal allerførst sige, at hvis spørgsmålet vedrører det, er det socialministeren og ikke undervisningsministeren, for jeg har alene at gøre med uddannelserne. Derfor var der vel også hæftet et tillægsspørgsmål på, der gik på begrænsningen af uddannede børnehavepædagoger. Det spørgsmål havde jeg lejlighed til at svare på, da fru Gerda Møller stillede det for nylig i folketinget. Jeg sagde da, at vi ville sørge for at få et bedre planlægningsmateriale, end vi hidtil havde haft, sådan at vi kunne tage kvalificeret stilling til den udbygning, der skulle ske i de kommende år.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Freddy Madsen* (DKP) til undervisningsministeren:

„Har ministeren været opmærksom på de uheldige konsekvenser, som en bekendtgørelse om at udelukke studerende fra at blive ansat som undervisningsassistenter vil få for undervisningen af de studerende, for lærerbehovet og for forskningsaktiviteten?“

(Spm. nr. 50).

Freddy Madsen (DKP):

Mit spørgsmål danner for så vidt også en undtagelse, som det drejer sig om at få undervisningsministeren til at standse en foranstaltning og ikke til at tage et initiativ. Det drejer sig om at få standset det initiativ, som undervisningsministeren tog på grundlag af det borgerlige stormløb, som fandt sted imod Roskilde universitetscenter her for en måneds tid siden, nemlig direktiver om, at man for fremtiden som undervisningsassistenter kun måtte ansætte uddannede kandidater.

Nu ligger der faktisk allerede en sådan bestemmelse om, at ansættelse af studenter kun finder sted, når der ikke er ansøgende kandidater, eller når studenter er klart bedre kvalificeret end de ansøgende kandidater. Det har altså i tidens løb ført til, at et meget stort antal studerende er blevet ansat som undervisningsassistenter ud fra disse kriterier.

De efterfølgende diskussioner, der har været efter bekendtgørelsen af ministerens planer på det område, har jo vist, at de vil få meget alvorlige konsekvenser for vore højere læreanstalter. Det er således, at et meget stort antal af de undervisningstimer, som gives af undervisningsassistenterne, på nuværende tidspunkt udføres af studenter; således udføres ved det humanistiske fakultet ved Københavns universitet 1/3 af timerne af studenter. Konsekvensen af at gennemføre den ordning, som ministeren påtænker, vil efter al sagkundskabs opfattelse blive, at der i en stor del af undervisningen vil opstå kaos, at der vil blive vanskeligheder også ved eksamineringen af studenterne, og at et stort antal af de fastansatte lærere vil blive pålagt en ny arbejdsbyrde, som vil være belastende også med hensyn til udførelsen af det forskningsarbejde, som under alle omstændigheder bør foregå.

[Freddy Madsen.]

Derfor vil jeg gerne spørge undervisningsministeren, om hun efter den debat, der har fundet sted, efter de protester, der er kommet, endnu en gang vil tage sin stilling op til overvejelse.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Der er i spørgsmålet indeholdt en forudsætning om, at den nyordning, jeg overvejer at gennemføre, vil få en række uheldige konsekvenser, nemlig for undervisningen af de studerende, lærerbehovet og forskningsaktiviteten. Den voldsomme reaktion, der især fra studenterside har været på mit forslag om forskellige ændringer i den nuværende bekendtgørelse om undervisningsassistenter, giver mig anledning til et lille hjertesuk over, hvor ofte den offentlige debat føres på et grundlag, som simpelt hen ikke er rigtigt. Hvor tit ser vi ikke, at man måske mere af uvidenhed end af ond vilje tillægger hinanden hensigter helt uden bund i virkeligheden, hensigter, som man herefter går hårdt i rette med.

Efter dette lille suk, som egentlig ikke har adresse til spørgeren, vil jeg om sagen oplyse, at det ikke har været min hensigt at hindre de studerende i fortsat at medvirke ved undervisningen. Den bistand, der ydes af studenterinstruktører, tutorer og andre studerende, der bistår ved øvelser eller på anden måde yder assistance for lærerne, mener jeg at det er fuldt forsvarligt og måske endda hensigtsmæssigt fortsat at lade de studerende yde. Det har overhovedet ikke været min tanke at afskaffe denne ordning.

Derimod har jeg ønsket, at ministeriet fra de enkelte institutioner skulle have indstilling om, hvor stor en del af deres bevillinger der foreslås afsat til varetagelse af sådanne hjælpelæreropgaver, hvortil de studerende altså gerne må anvendes. Hvor meget de enkelte institutioner får afsat hertil, må afhænge af arten og omfanget af deres undervisningsopgaver. Den fastsatte sum må kun med ministeriets godkendelse overskrides. Vi ønsker kort sagt at få hold på disse udgifter.

Hvad angår de egentlige undervisningsassistenter, har ordningen hidtil gået ud på, at en kandidat skulle foretrækkes, medmindre en student var klart bedre kvalificeret. Fordi denne formulering åbner mulighed for

at udøve et skøn, som kan misbruges — jeg siger ikke, at det er blevet misbrugt — og fordi arbejdsløsheden blandt færdiguddannede har ændret situationen væsentligt, siden bekendtgørelsen blev udstedt i august 1973, har jeg ment, at det vil være rigtigt at ændre bestemmelsen, således at studerende i disse stillinger kun kan ansættes i helt ekstraordinære tilfælde og kun med ministeriets godkendelse. Jeg har foreløbig sendt forslaget til rektorkollegiet til udtalelse og afventer nu svar herfra. Jeg må i øvrigt i tilslutning til hr. Freddy Madsens mundtlige begrundelse sige, at det opfatter jeg som sagskundskaben, og jeg har ikke fået svar herfra endnu.

Med hensyn til spørgsmålet om lærerbehov og forskningsaktivitet vil jeg gerne understrege, at mit forslag slet ikke vedrører de faste lærere. Det får derfor ingen indflydelse på behovet for lærere, endsiige på forskningsomfanget.

Freddy Madsen (DKP):

Til beroligelse for ministeren vil jeg gerne sige, at jeg meget vel var klar over, at det især var vedrørende spørgsmålet om undervisningsassistenterne, at problemet var til stede. Jeg er meget vel også klar over, at der afventes en udtalelse fra rektorkollegiet. Der er dog fra anden side, bl. a. fra konsistorium ved Århus universitet, allerede på nuværende tidspunkt gjort opmærksom på de alvorlige ulemper, en sådan bestemmelse kan medføre. I øvrigt er det jo ikke bare studenter og andet af den slags, som protesterer i den nuværende situation eller opfordrer ministeren til at tage en anden stilling. Jeg vil gerne citere, hvad det konservative Fyens Stiftstidende har skrevet i en lederartikel efter at have gennemgået sagen og gjort opmærksom på de uheldige følger, som jeg allerede har gjort det. Der siges til slut:

„Lad os erindre undervisningsministeren om, at det også kan være et udtryk for styrke og handlekraft at ændre helt eller helt tilbagekalde en mindre heldig beslutning.“

Ministeren kan altså forlade sig på, at der også med hensyn til en ændring af hendes opfattelse selv langt ind i borgerlige kredse er en forståelse af, at dette måske ikke lige er sagen.

[**Freddy Madsen.**]

Jeg vil godt tilføje, at situationen er således, at der allerede på nuværende tidspunkt, hvis beslutningen efter den oprindelige intention føres ud, kan blive alvorlige vanskeligheder på læreanstalterne. Jeg ved ikke, om jeg må forstå ministerens svar således, at hvis der fra rektorkollegiet kommer tilsvarende betænkeligheder til udtryk som dem, der allerede fra forskellig side er fremført, vil man ændre beslutningen, sådan at man ikke vil forlange, at det skal være uddannede kandidater.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Hr. Freddy Madsen antydede i sit nye spørgsmål, at jeg skulle have sagt, at der kun var protester fra studerende. Det sagde jeg ikke. Jeg sagde hovedsagelig fra de studerende, og det er korrekt.

Så var hr. Freddy Madsen inde på, at der bl. a. var kommet en indstilling fra konsistorium ved Århus universitet. Jeg kan til hr. Freddy Madsens oplysning sige, at der også er indkommet andre indstillinger med et andet indhold. Det var jo præcis det, der var meningen med at sende denne bekendtgørelse til høring i rektorkollegiet, og derfor afventer jeg selvfølgelig indstillingen fra rektorkollegiet.

Så blev der rettet et direkte spørgsmål til sidst, om jeg ville ændre beslutningen på baggrund af de ting, der kom, eventuelt måtte komme fra rektorkollegiet. Hertil må jeg sige, at når jeg har sendt det til høring i rektorkollegiet, er det selvfølgelig, fordi jeg vil overveje de svar, jeg får. Andet kan jeg ikke sige på nuværende tidspunkt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Bertel Haarder (V)** til ministeren for kulturelle anliggender:

„Vil ministeren love, at der intet skridt tages til at realisere de kostbare planer om en yderligere fordyrelse af de bibliotekariske uddannelser, som er nedfældet i betænkning nr. 671/1973, afgivet af et kulturministerielt udvalg af biblioteksfolk?“

(Spm. nr. 39).

Skriftlig begrundelse.

I 1918 varede den teoretiske del af folkebibliotekaruddannelsen 3 måneder. I 1920 blev studietiden sat op til 5 måneder. I 1938 blev den sat op til 12 måneder. I 1956 blev den sat op til 18 måneder. I 1966 blev den sat op til 36 måneder, og nu har det af kulturministeren den 23. august 1971 nedsatte udvalg foreslået praktikken helt afskaffet, så at den egentlige studietid bliver på 48 måneder (4 år). Det er en forlængelse ud over det nugældende på 33 pct. Men derudover foreslår udvalget så voldsomme forbedringer for lærerpersonalet (i form af 5 ugentlige „konsultationstimer“ med 1 times forberedelsestid for såvel konsultations- som undervisningstimer), at fordyrelsen ikke bliver 25 pct., men 50 pct. Med et lavere timetal for eleverne kan fordyrelsen dog begrænses til 30 pct. Men såfremt planerne om at give biblioteksskolen „universitetsstatus“ realiseres, bliver fordyrelsen ca. 100 pct., fordi lærerne i så fald også skal til at „forske“.

Det vil være betryggende for alle implicerede, hvis ministeren med en klar udtalelse standser alle spekulationer om en sådan udgiftsekspllosion — især da biblioteksuddannelserne uomtvisteligt har en betydelig overkapacitet, som hurtigt vil føre til udbredt arbejdsløshed i faget. Der er andre grupper af unge, især uden for de længere uddannelser, som har langt mere behov for eventuelle bevillinger.

Bertel Haarder (V):

De bestandige forlængelser og fordyrelser af vores uddannelser, som vi har set de seneste 10 år, er symbolet på vores samfunds religiøse tilbedelse af specialisten, dvs. den specialuddannede behandler, pædagog og bibliotekar. Det er et symbol på vores samfunds tiltagende institutionalisering, hvor flere og flere funktioner bliver henlagt til specialuddannede specialister og derved frataget den enkelte. Man kan ikke undre sig over, at biblioteksfolk ønsker en lang og dyr uddannelse, for det er nu engang vejen til bedre løn- og arbejdsvilkår for enhver personaleorganisation. Man kan heller ikke undre sig over, når man nedsætter en kommission af udmærkede biblioteksfolk og uden at give den det allermindste direktiv med hensyn

[Bertel Haarder.]

til, hvad det må koste, at resultatet så bliver noget perfektionistisk, urealistisk, skandaløst kostbart og derfor aldeles ubrugeligt, sådan som det er sket i dette tilfælde.

Det, man kan undre sig over, er, at ministeren altså nedsætter den, at man ikke sørger for at forhindre, at travle mennesker spilder deres tid med sådan noget. Jeg kan lige oplyse, at hvis vi holdt os til det niveau på området, vi havde i 1966, så ville det koste 1/7 af det, som kommissionen nu lægger op til.

Jeg har i den skriftlige redegørelse gjort opmærksom på den himmelflugt, som har kendetegnet udgifterne til de bibliotekariske uddannelser, og som for mig at se er endnu et katastrofalt eksempel på den sørgelige tendens, der er til at afskaffe praktikken og læretiden til fordel for kostbar teori.

4 års biblioteksteori, nul praktik, er altså den voldsomme fordyrelse, der nu skal ind, og som vel er den vej, hvormed bibliotekarerne kan trække sig op ad samfundspyramiden til at få akademikerstatus. Som for trop dér vil man jo få de universitetscenteruddannede kandidater i informationsvidenskab. Men spørgsmålet er altså, selv om ministeren også er minister for Saltholm og derfor ikke har øjne for små beløb, om han dog ikke kunne give løfte om, at der også vil blive set lidt på omkostningerne i dette spørgsmål.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg vil gerne sige til hr. Bertel Haarder, at jeg har skam i høj grad sans for små beløb. Jeg færdes i kulturministeriet til daglig.

Naturligvis kan jeg ikke love hr. Bertel Haarder, at der aldrig vil blive taget skridt til at revidere de bibliotekariske uddannelser efter nogle af de tanker, der er nedfældet i den pågældende betænkning, men jeg kan love, at en ændring af bibliotekaruddannelserne ikke er umiddelbart forestående. Loven om Danmarks biblioteksskole fra 1966 optages til revision senest i folketingsåret 1975-76. Det var oprindeligt tanken, at man til den tid ville kunne fremsætte et lovforslag om en gennemgribende ændring af de bibliotekariske uddannelser, men der er jo igangværende overvejelser om en generel ændring af studierne og studietiden ved de

højere uddannelser og mellemuddannelser, og disse overvejelser er endnu langt fra afsluttet. Dertil kommer, at et af hovedformålene med en ny lov om biblioteksskolen vil være at indpasse bibliotekaruddannelserne i det samlede uddannelsesmønster, herunder at organisere bibliotekaruddannelserne således, at de også kan være overbygningsuddannelser for basisuddannelserne på universitetscentrene.

Efter den seneste udvikling må det konstateres, at spørgsmålet om basisuddannelsernes indhold og omfang indtil videre må betragtes som uafklaret. Det er derfor min agt i folketingsåret 1975-76 at fremsætte lovforslag om, at en egentlig revision af biblioteksskoleloven med væsentlige ændringer af bibliotekaruddannelserne til følge udskydes, indtil disse spørgsmål er afklaret.

Jeg vil da gerne knytte et par bemærkninger i øvrigt til det, hr. Bertel Haarder sagde i sin begrundelse af spørgsmålet.

Hr. Bertel Haarder forudsætter, at folkebibliotekaruddannelsen altid klart har kunnet deles op i en teoretisk og en praktisk del, og angiver som den teoretiske del af studietiden den tid, eleverne har at skulle tilbringe ved biblioteksskolen. Derved kommer det til at se ud, som om den teoretiske del af bibliotekaruddannelsen nærmest er eksploderet i omfang i de seneste år. Det er ikke rigtigt. Folkebibliotekaruddannelsen har siden 1938 været en 4-årig uddannelse. Indtil 1956 var uddannelsen lagt således til rette, at eleverne tilbragte 1 år ved biblioteksskolen og 3 år ved et uddannelsesberettiget bibliotek. I løbet af de 3 år ved biblioteket skulle en elev modtage 250 timers direkte undervisning ved en bibliotekar, og elevernes arbejdstid ved biblioteket blev fastsat under hensyntagen såvel til denne undervisning som til den nødvendige forberedelsestid. Når man i 1956 lod biblioteksskolen overtage en større del af den teoretiske undervisning, var det for at fritage bibliotekerne for denne forpligtelse og for at skabe større ensartethed i uddannelsen. Bibliotekerne havde dog fortsat under denne ordning en vis tilsynspligt med deres elever. En af årsagerne til at ændre uddannelsen i 1966 var, at der ikke kunne fremskaffes tilstrækkelige elevpladser, og det var baggrunden for, at man lavede ændringerne.

Bertel Haarder (V):

Jeg siger tak for redegørelsen, men jeg må altså lige gøre opmærksom på, at jeg ser på omkostningerne. Det var tilfældigvis sådan, at denne ældre måde, hvor man brugte lærepladsen som undervisningsform, var særdeles billig og efter dem, der gennemgik den, særdeles udmærket. Det er altså omkostningerne, jeg godt lige vil have sat i forhold til alle de andre begrundelser, man i øvrigt kan have.

Jeg vil i øvrigt lige gøre opmærksom på, at hvis man inkorporerer bibliotekaruddannelserne i universitetscentrene med de forskningsforpligtelser, som dér hører til en lærerstilling, vil fordyrelsen ikke blive 50 pct. i forhold til det nuværende, men derimod 100 pct., hvad man også kan læse i den pågældende betænkning, fordi lærerne så skal til at forske i 40 pct. af tiden. Derfor vil jeg lige til slut spørge ministeren, om ikke han er enig med mig i, når man for fremtiden nedsætter udvalg og kommissioner til at planlægge, hvordan som i dette tilfælde et uddannelsesområde skal være for fremtiden, da bør afstikke økonomiske retningslinjer, som f. eks. går ud på, at der ikke må ske nogen fordyrelse, eller at den kun må være på 10 pct., eller at man — som noget helt nyt min sandten — for at få råd til noget efteruddannelse vil have en billigørelse på f. eks. 25 pct. Det kunne jo let lade sig gøre mange steder.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg er enig med hr. Bertel Haarder i dette, men jeg tror, at vi begge også er enige i, at udvalg og kommissioner — jeg vil gerne tage dem i forsvar, mange gange dog også har forberedt et vældig stort arbejde, som har betydet, at politikerne bedre kunne, skal vi sige tage stilling til problemerne, fordi der var udført et redegørelsesarbejde forinden. Det synes jeg vi skal fastholde. Men det, vi som politikere nok skal, er at sige, hvordan vi skal føre det ud i praksis. Jeg er enig med hr. Bertel Haarder i, at vi her selvfølgelig skal passe på omkostningsstigningerne, idet jeg ser bort fra de almindelige løn- og prisstigninger, som skal følge det øvrige samfund, men at vi også skal sigte mod, at vi placerer tingene de rigtige steder.

Jeg vil ikke udelukke, at en vis forskning skal foregå inden for bibliotekerne af bibliotekarerne, hvis det samtidig betyder, at man kan spare den andre steder. Det er også et spørgsmål om tilrettelæggelse af hele dette område af samfundet, så vi får mest muligt for vore penge, men vi kan ikke på forhånd afskære og sige, at det skal ligge nøjagtig det ene sted eller nøjagtig det andet sted. Det er politikernes opgave at finde ud af, hvor det gøres mest smidigt og mest effektivt.

Poulsgaard (FP):

Nu sagde ministeren, at det var politikernes opgave at gøre det mest smidigt og mest effektivt. Ifølge Perspektivplan II, hvis ikke vi får sat en bremseklo på, stiger tallet fra de nuværende 3.600 ansatte til 8.000 i begyndelsen af 1980'erne, så det er nok på tide at få slået bremsen i, og her er hr. Bertel Haarders spørgsmål jo et glimrende eksempel.

Men det, jeg gerne ville spørge ministeren om, var, at revisionsdepartementet har påvist, at 38 af de 45 lærere ved Danmarks biblioteksskole i 1973-74 havde mindre end 420 undervisningstimer på årsbasis. Mon ikke der var noget for ministeren at se på? Det er fuldstændig vanvittigt, så derfor skal mit spørgsmål til ministeren lyde, om der så ikke var grund til at se på, inden vi kaster os ud i nye dyre eksperimenter, at vi brugte den arbejdskraft, vi havde.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Til hr. Poulsgaard skal jeg blot sige, at tal er jo mange ting. Stigningen i antallet af lærere hænger jo bl. a. også sammen med befolkningsudviklingen igennem de sidste 10-15-20 år, og alt det hører sammen. Derfor må der nødvendigvis også ske en stigning på en række områder, som ikke har noget med de konkrete tal, der fremlægges her, at gøre.

Dernæst vil jeg gerne sige, at jeg meget gerne vil undersøge dette spørgsmål med de 420 timers undervisning på årsbasis, men også gøre opmærksom på, at der er en del lærere, der ikke er fast tilknyttet, men også må have indtægter andre steder i kraft af de 420 timer. Der kan ligge en variation i, hvor mange der er faste lærere på stedet, og hvor

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

mange der kommer f. eks. med et eller andet speciale og i øvrigt underviser på andre læreanstalter.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Inger Stilling Pedersen* (KrF) til socialministeren:

„Hvordan ser ministeren på, at en kommune forlanger et barn under børneværnet som betingelse for at sikre barnet et ophold på en ungdomsskole?“
(Spm. nr. 48).

Skriftlig begrundelse.

Det kan ikke være rigtigt, at forældre, der af økonomiske grunde søger om hjælp til at få deres barn på en ungdoms- eller efterskole, får tilbudt hjælp med den betingelse, at barnet skal under børneværnet.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Baggrunden for spørgsmålet er, at forældre har været uforstående over for, når de har henvendt sig til deres kommune for at få hjælp til efterskoleophold, da har fået at vide, at det kan man godt få, men at barnet så samtidig skal under børneværn. Nu har man måske normalt en anden opfattelse af børneværet, og det kan være, at nogle ønsker, at man skulle forstå det på en anden måde, men for forældre virker det meget mærkeligt. Jeg kender eksempler, hvor man har trukket sig tilbage og sagt, at det kan man under ingen omstændigheder gå med til, fordi man er bange for, at det vil forfølge barnet siden hen. Derfor vil jeg gerne have at vide, hvordan ministeren ser på den afgørelse, og om det ikke er en forkert brug af børneværet for at sikre, at en elev kan få ekstra hjælp og lommepege og alt muligt.

Socialministeren (Eva Gredal):

I anledning af fru *Inger Stilling Pedersen*s spørgsmål vil jeg gerne først præcisere dels formålet med hjælpeforanstaltninger efter børne- og ungdomsforsorgsloven, dels de betingelser, der gælder for, at hjælpeforanstaltninger overhovedet kan iværksættes.

Hvad det første angår, formålet med iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, må

jeg sige, at det er børne- og ungdomsværnets virksomhed at yde støtte til børn og unge og deres familier, når de befinder sig i en situation, hvor hjælp er påkrævet, for at børnene kan vokse op og udvikle sig under gunstige forhold.

Når vi dernæst kommer til betingelserne for iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, vil jeg gerne fremhæve de tre hovedprincipper, som loven bygger på.

Hjælpeforanstaltningen skal være påkrævet af hensyn til barnets eller den unges tarv. Hjælpeforanstaltningen skal gennemføres af børne- og ungdomsværnet i samarbejde med forældrene. Hjælpen skal ydes på en sådan måde, at barnet eller den unge så vidt muligt skal blive i hjemmet. Af det sidstnævnte hovedprincip følger, at en anbringelse uden for hjemmet skal følges op af børne- og ungdomsværnet, så barnet kan vende tilbage til hjemmet så hurtigt som muligt.

Loven åbner mulighed for en række hjælpeforanstaltninger, herunder henstillinger og pålæg med hensyn til barnets eller den unges pleje, opdragelse eller arbejde, beskikkelse af en tilsynsværge, ydelse af økonomisk hjælp til afhjælpning af forbigående vanskeligheder samt endelig anbringelse uden for hjemmet. Det afgøres i hvert enkelt tilfælde, hvilken hjælpeforanstaltning der må anses for den mest hensigtsmæssige.

Anbringelse uden for hjemmet er således kun én blandt mange muligheder for at hjælpe. Som nævnt skal det tilstræbes at bevare barnet eller den unge i hjemmet.

Det vil af det, jeg har sagt, fremgå, at de økonomiske forhold i hjemmet i sig selv ikke vil kunne begrunde, at et barn anbringes uden for hjemmet. Hvor der alene er tale om økonomiske problemer, vil disse i almindelighed kunne klares gennem støtte i hjemmet. Først når der foreligger problemer af opdragelsesmæssig karakter, vil anbringelse uden for hjemmet kunne komme på tale. Som jeg sagde i begyndelsen af mit svar, skal sagen i disse tilfælde følges op af børne- og ungdomsværnet, så der kan skabes grundlag for, at barnet kan vende tilbage til hjemmet.

Til sidst vil jeg gerne slå fast, at betaling af skoleophold for børn og unge, der ikke har særlige problemer, falder uden for børneforsorgslovens rammer.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg takker for redegørelsen. Men spørgsmålet er jo stadig væk uafklaret, fordi forældrene kommer til kommunen for at få hjælp til det ophold, som barnet måske trænger til. Men betingelsen for, at man overhovedet vil yde hjælp, er, at barnet kommer under børneværnet. Det betyder så, at et forældrepar trækker sig tilbage og barnet af økonomiske grunde nu ikke får dette ophold. Derfor mener jeg, at det ikke kan være rigtigt, at man ligefrem tvinger, hvis et barn skal på efterskole, det ind under børneværnet, selv om der ikke foreligger nogen opdragelsesmæssig grund, men måske bare, at barnet ville have godt af det og forældrene gerne vil, men ikke ser sig i stand til at betale de resterende 15 pct.

Socialministeren (Eva Gredal):

Som jeg sagde før, ligger spørgsmål om betaling af skoleophold uden for børneværnets, børneforsorgslovgivningens rammer, når der ikke er særlige problemer. Dermed er også sagt, at i det tilfælde, som omtales — det er jo altid meget svært at diskutere et konkret tilfælde — har der ikke været forhold, der har betinget, at barnet kunne være under børneforsorgen. Det burde altså heller ikke være givet som nogen betingelse, at det skulle under børneforsorg.

Jeg forstår, at i det tilfælde her, som jeg er villig til at se på, hvis fru Inger Stilling Pedersen vil give mig det, har der ikke været opdragelsesmæssige problemer af nogen art. Det var bare noget, barnet havde godt af, og så må man jo følge de almindelige regler.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jo, men spørgsmålet går ud på, at det er kommunen, der vil have barnet under børneværnet, og at forældrene modsætter sig det. Det er det, det drejer sig om. Der har overhovedet ikke været nogen problemer, forældrene har ikke ønsket, at deres barn skal under børneværnet. Det er kommunen, der siger, at barnet kan komme under børneværnet, selv om der ingen grund er til det, og så kan I få hjælp. Er det ikke en forkert brug af børneværnet?

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg kan ikke på det foreliggende udtale mig så konkret, som fru Inger Stilling Pedersen gerne vil have jeg skal gøre det. Men jeg har lovet at undersøge den konkrete sag, og jeg håber, at jeg får nærmere oplysninger om den; så skal jeg gerne give et konkret svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Maigaard (SF) til statsministeren:

„Hvilke beløb kan Danmark komme til at betale i kraft af de lettelser i indbetalingerne til EFs budget, som Storbritannien med dansk tilslutning fik tilsagn om under topmødet i Dublin?“

(Spm. nr. 51).

Skriftlig begrundelse.

Statsministeren har nævnt, at Danmarks bidrag til EFs budget ville blive forøget med maksimalt 35 mill. kr. i kraft af de lettelser i indbetalingerne, som Storbritannien har fået tilsagn om under genforhandlingerne med EF. Den nævnte talstørrelse er udregnet på baggrund af forholdene i 1974 og afspejler på ingen måde de beløb, Danmark kan komme til at betale som følge af de budgetjusteringer, der er vedtaget under topmødet i Dublin. For den 7 års periode, justeringsmekanismerne er i kraft, ønskes det derfor opgjort år for år, hvor store merudgifter Danmark kan pådrage sig.

Spørgsmålet var stillet til folketingets spørgetid den 19. marts. Det blev beklageligvis ikke besvaret af statsministeren, hvorfor det stilles igen.

Maigaard (SF):

Dette spørgsmål kunne jo synes at indgå i en føljeton, så derfor er det nok bedst at give et resumé. Det, problemkredsen drejer sig om, er spørgsmålet om de indrømmelser i deres helhed, som de otte medlemmer af De europæiske Fællesskaber har givet Storbritannien under de såkaldte genforhandlinger. Der er givet indrømmelser omkring EFs budget, i regionalfondsspørgsmålet og inden for landbrugssektoren, især på oksekødområdet, sukkerområdet og smørområdet, men det, spørgsmålet her drejer sig om, er den

[Maigaard.]

del af indrømmelserne, som vedrører EF's budget.

Der er efter topmødet i Dublin, hvor dette problem jo fandt sin foreløbige løsning — den endelige kommer først efter den britiske folkeafstemning — fremkommet oplysninger i pressen, statsministeren ved selv bedst hvorfra, om, at indrømmelserne i Storbritannien på budgetområdet maksimalt kun kostede Danmark 35 mill. kr. om året. Det er denne oplysning om, at budgetindrømmelserne maksimalt kan koste os 35 mill. kr. om året, der er baggrunden for mit spørgsmål, og som jeg især ønsker belyst fra statsministerens side.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Hr. Maigaard har gentaget det spørgsmål, som han stillede mig den 19. marts, og jeg skal derfor gentage mit svar, men også gerne uddybe det noget.

Mit svar gik som bekendt ud på, at resultatet af de såkaldte genforhandlinger mellem Storbritannien og de øvrige otte EF-lande skal ses i et større perspektiv, i et større perspektiv end det, som hr. Maigaard med sit spørgsmål antyder. For det, sagen drejede sig om i Dublin, det sagde jeg også den 19. marts, var, hvorvidt man inden for Fællesskabet var rede til at imødekomme et land, som var og er i ganske særlige vanskeligheder. Det var med andre ord et spørgsmål om en rimelig solidaritet imellem landene inden for EF. Det kan jo ikke være nogen hemmelighed, heller ikke for hr. Maigaard, at regeringen anser Storbritanniens fortsatte medlemskab af EF for at være af meget stor vigtighed og af meget stor betydning for Danmark. De overvejelser, som var baggrunden for, at jeg på Danmarks vegne gik ind for det forhandlingsresultat, som blev opnået i Dublin, drejede sig derfor ikke i første række om en bestemt dansk merudgift på måske et halvt hundrede millioner kroner.

Det er nemlig tal af denne størrelsesorden, der er tale om. Lidt mere konkret kan jeg sige: det er ikke urealistisk at regne med, at det kan blive et bidrag på omkring 35 mill. kr. Den danske merudgift vil selv ved anvendelsen af den bidragsprocent, vi kommer op på efter overgangsperioden, der er jo som bekendt en overgangsperiode,

maksimalt andrage 45 mill. kr., så længe EF's budget holder sig under de 60 mia kr. Man kan selvfølgelig ikke foretage nøjagtige beregninger over, hvad tallet faktisk vil blive. Det vil afhænge af den økonomiske udvikling i EF-landene, det vil afhænge af den økonomiske udvikling i Storbritannien, og det vil naturligvis også afhænge af, hvor stort EF's samlede budget bliver i de kommende år. Men selv om EF's budget, der jo i 1975 andrager knap 45 mia kr., skulle stige til eksempelvis 75 mia kr., — jeg vil netop understrege, at der i denne aftale er tale om en periode på 7 år, — så ville den danske merudgift i hvert fald slet ikke komme op over de 60 mill. kr. Både beløbsmæssigt og tidsmæssigt er det begrænsede beløb, der kan blive tale om at betale for Danmarks vedkommende, og jeg beder om, at man prøver på at se det også i forbindelse med en lang række andre økonomiske aspekter af medlemskabet, herunder også de aspekter, der ligger i den samlede økonomiske virkning.

Maigaard (SF):

Jeg takker for svaret, som jo er et forsøg på at belyse det problem, der er rejst i spørgsmålet, og skal i øvrigt komme med et spørgsmål mere, men først sige, at det større perspektiv, som statsministeren trækker op, den solidaritet, han taler om, efter min mening er en blanding af lamperøg og tevand. Statsministerens storladne holdning til de penge, de britiske genforhandlinger koster, vil fremkalde latter, ikke mindst og først og fremmest i det britiske udenrigsministerium, hvor man netop ser på sagen som et spørgsmål om, hvor meget man tjener på det. Der er man sandelig i høj grad opmærksom på, at det er et pekuniært problem og ikke har noget som helst med solidaritet at gøre.

Men det, som jeg synes var centralt i statsministerens redegørelse, i hans svar her, og som jeg godt vil have bekræftet at jeg har forstået rigtigt — det er jo udviklede materier, som man ikke givetvis forstår rigtigt første gang — er, at statsministeren siger — jeg citerer efter, hvad der blev sagt: „Man kan selvfølgelig ikke foretage faktiske beregninger over, hvad de faktiske beløb vil blive“. Det er efter min mening en redelig fremstilling af problemet, for det kan man nemlig ikke. Man kan ikke beregne, hvad 3

[Maigaard.]

pct. af EFs budget vil være i 1980 — det er umuligt. Derfor vil jeg gerne spørge statsministeren, om jeg opfatter ham rigtigt, når han nu siger, at man faktisk ikke kan foretage faktiske beregninger over, hvad det faktiske beløb vil blive. Det er efter min mening det, sagen drejer sig om.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg må sige til hr. Maigaard, at han har ret i, at der ikke kan foretages helt præcise og nøjagtige beregninger af, hvad det vil betyde i merudgifter, hvad der fremgik af det, jeg sagde. Men hvis man stiller spørgsmålet om størrelsesordenen af det beløb, der kan blive tale om, betyder det selvfølgelig ikke, at vi ikke har muligheder for at give nogle retningslinjer og nogle antydninger bl. a. til hr. Maigaard og til offentligheden i al almindelighed.

Men vi regner 35 mill. kr. for et muligt beløb, som Danmark får i merudgift; det kan blive større — jeg har nærmere redegjort for, hvad det egentlig er, der er tale om.

Lad mig også gøre opmærksom på, at det er ikke rimeligt at sige, som hr. Maigaard sagde i nogle flotte bemærkninger, at det, at jeg her talte om solidaritet, var lamperøg og en gang tevand, at manovre i England ville le ad den slags bemærkninger, at det, der er tale om, er, at England tjener en forfærdelig masse penge. Jeg går ud fra, at markedsmodstanderne i England også vil respektere, at der åbenbart, som hr. Maigaard siger det, tjenes en forfærdelig masse penge på det. Jeg tror, at man kan sige, at det er noget gunstigere vilkår for England, noget, der er sket, fordi andre lande, først og fremmest Tyskland, har ofret sig. Det er deri, solidariteten ligger, ikke så meget i det, som Danmark viser, selv om der naturligvis også ligger en tendens i samme retning.

Maigaard (SF):

Jeg kan godt forstå, at netop statsministeren klynger sig til tallet 35 mill. kr., for det er det, der er brugt offentligt, men hvis statsministeren omhyggeligt læste de udmærkede redegørelser, som de udmærkede embedsmænd i departementet for udenrigsøkonomi har lavet, så ville han se, at 35 mill. kr. eller rettere 37 mill. kr. er det tal, man kommer til i 1974. Men det vil jo stige,

og så snart man går over 60 mia. kr., er det 3 pct. af den samlede udgift, englænderne kan få tilbage.

Derfor er jeg glad for, at vi i hvert fald i starten fik ligesom gjort opmærksom på, hvad det drejer sig om. Man kan ikke foretage faktiske beregninger over, hvad de faktiske beløb vil blive. Det synes jeg er rigtigt sagt, og det vil jeg gerne takke for.

Derfor vil jeg godt stille et supplerings-spørgsmål, fordi jeg synes, at den lidt usikre side omkring dette trænger til at blive mere belyst.

Det har i statsministerens redegørelser om spørgsmålet været understreget, at dette arrangement, man nu har lavet med justeringsmekanismerne, gjaldt for en 7-årig overgangsperiode. Statsministeren har ret i, at vi i alt fald i denne 7-årige overgangsperiode kender de regler, man i givet fald kan få tilbagebetalinger efter fra britisk side. Men for at forstå denne overgangsperiodes karakter, for at vide, hvad det drejer sig om, vil jeg gerne spørge: hvis man ved afslutningen af denne 7-årige overgangsperiode ikke kan blive enig om nye regler — det kunne man jo godt forestille sig — er det så sådan, at de oprindelige tiltrædelsesvilkår, som blev forhandlet i 1972 mellem England og Fællesskaberne, træder i kraft igen, eller går vi ind i en periode, hvor der overhovedet ingen regler er?

Jeg vil altså gerne bede statsministeren prøve at belyse det spørgsmål: hvis man ikke kan blive enig, når overgangsperioden er overstået, fortsætter så de regler, vi har besluttet nu, eller træder de gamle fra 1972 i kraft, eller har vi overhovedet ingen regler? Det vil være af betydning for at kunne bedømme det projekt, som man kalder de britiske forhandlinger med Fællesskaberne.

Ib Nørhøvd (DKP):

Jeg ved ikke, om det er en fejltagelse. Man kan også sige, at det er en repetition, og da jeg hører med til holdet, vil jeg også godt gentage et spørgsmål, som jeg rejste sidst. Det er jo rigtigt, som statsministeren siger, at man skal se dette her i et større perspektiv, for det er jo ikke alene budgetudgifterne, det drejer sig om, det drejer sig også om en hel række andre områder, hvor forholdene for Danmark ændres, hvis England får den genforhandlingstraktat igennem.

[Ib Nørlund.]

Statsministeren lovede sidst, at der ville komme en samlet opstilling også for disse andre udgifter, det drejer sig om. Jeg synes, der var noget i tonen denne gang, som måske kunne tyde på, at man ikke havde arbejdet videre med den side af sagen. Derfor vil jeg meget gerne have skabt klarhed på det område. Jeg vil fastholde, at der blev sagt, at selv om man ikke kunne give helt præcise tal, så kunne man da give størrelsesordenen eller noget i den retning. Og når solidariteten i denne forbindelse påberåbes, så synes jeg også, at der var grund til at tænke på statsministerens partis solidaritet med den engelske arbejderbevægelse, som jo tager visse stillinger i den nuværende tid.

Men for vores vedkommende måtte det da være af betydning at vide: hvad vil man egentlig have at den danske befolkning alt i alt skal betale for at narre England til at fortsætte sit medlemskab? Derfor vil jeg gerne spørge: hvordan går det med udarbejdelsen af denne samlede opstilling?

Statsministeren (*Anker Jørgensen*):

Til hr. Ib Nørlund vil jeg allerførst sige, at jeg er glad for, at også hr. Ib Nørlund og vel dermed også hans parti kan se, at det spørgsmål, der i øjeblikket er til debat, i og for sig skal ses i en langt større helhed, i et større perspektiv. Så er det et spørgsmål, om vi ser det samme perspektiv, men må jeg bare antydningvis sige, at jeg f. eks. ser et perspektiv i, at der kan komme en kontakt og en form for samarbejde i stand f. eks. mellem på den ene side EF og på den anden side COMECON.

Må jeg så sige til hr. Maigaard, at spørgsmålet om, hvad der skal ske, når den 7-årige periode er overstået, altså den periode, som er aftalt på topmødet i Dublin, kan jeg naturligvis ikke svare på. Det er jeg også meget sikker på at hr. Maigaard udmærket forstår. Min umiddelbare reaktion vil naturligvis være, at når den 7-årige periode udløber, og hvis der ikke aftales noget andet, så fortsætter tingene naturligvis på de vilkår, som var gældende, før den 7-årige aftale blev indgået. Men det er vist lige hastigt nok at sige, hvad der skal ske, når de syv år er gået.

Jeg er også glad for, at hr. Maigaard reelt ligesom, eller skal vi sige reelt vurderede tin-

gene i en lidt mindre opskruet atmosfære denne gang end sidste gang. Nu rettede hr. Maigaard mig med hensyn til beløbene og sagde ikke 35 mill. kr., men derimod 37 mill. kr., men alt i alt drejer det sig om meget små penge sammenlignet med det samlede problem og det samlede regnestykke, der kan blive tale om, når det gælder medlemsskabet af EF.

Må jeg sige til nr. Ib Nørlund — jeg glemte vist at svare på et spørgsmål før om en samlet opstilling. Nu er hr. Ib Nørlund og hr. Maigaard jo medlemmer af folketingets markedsudvalg, og jeg synes, at man dér skulle stille de mere præcise spørgsmål. Jeg mener afgjort, at regeringen er i stand til at opstille en samlet, skønsmæssig oversigt over fordele og ulemper ved at være medlem af EF. Det tror jeg man kan få en oversigt over dér. I øvrigt vil jeg regne med, at en lang række andre EF-problemer hører hjemme i en almindelig markedspolitisk debat, og den skal vi jo, så vidt jeg har forstået, have inden alt for længe.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af *Inge Krogh* (KrF) til kirkeministeren (18. marts 1975):

„Vil ministeren drage omsorg for, at danske læger underrettes om den cirkulæreskrivelse, der er udsendt fra kirkeministeriet den 27. januar 1975 om, at præster skal fremsende dødsattester til politiet, når dødsattesten omhandler én fra lægens egen husstand?“

(Spm. nr. 49).

Begrundelse.

Kirkeministeriet har udsendt en cirkulæreskrivelse den 27. januar 1975 om, at dødsattester skal tilsendes politiet, når det drejer sig om én fra lægens egen husstand, lægen har skrevet dødsattest for. Der skal da ifølge cirkulæret foretages ligsyn af embedslægen, og dødsattesten påtegnes af politiet eller embedslægen.

Cirkulæret er ikke kendt af læger, og det er sket i Fyns amt, at en bedemand pludselig har gjort en læge opmærksom på dette. Det må siges at være uheldigt, at cirkulæret ikke er kendt af danske læger.

Kirkeminister *Jørgen Peder Hansens* svar (1. april 1975):

Kirkeministeriets fornævnte cirkulæreskrivelse af 27. januar 1975 er udsendt til præsterne efter henstilling fra justitsministeriet, som har udsendt tilsvarende cirkulæreskrivelser af 17. januar 1975 til politiet og til visse begravelsesvæsenere, der foretager attestation i henhold til ligbrændingsloven.

De givne bestemmelser er af foreløbig karakter, idet justitsministeriet skønnede det påkrævet, at de kontrollerende myndigheders opmærksomhed straks blev henledt på det foreliggende habilitetsproblem med hensyn til lægers udstedelse af dødsattester for medlemmer af deres husstand.

Jeg har forstået, at det er tanken, at de foreløbige bestemmelser meget snart skal afløses af endelige bestemmelser. Om disse bestemmelses udformning er der på justitsministeriets foranledning optaget forhandling mellem sundhedsstyrelsen og de lægelige foreninger. Vedkommende instanser vil tage stilling til, om det skønnes påkrævet at informere lægerne om de midlertidige bestemmelser i den antagelig korte periode, der hengår, inden disse afløses af de endelige bestemmelser. De endelige bestemmelser vil formentlig blive meddelt lægerne i et cirkulæres fra sundhedsstyrelsen.

Man vendte derefter tilbage til dagsordenens punkt 3, der var:

Første behandling af forslag til lov om kommuneplanlægning.

(Lovforslag nr. 140. Fremsat 13/3 75).

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af forslag til lov om kommuneplanlægning og forslag til bygge lov.

(Lovforslag nr. 141. Fremsat 13/3 75).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Auken (S):

Den tredje hovedetape i planlægningsreformen, som vi skal behandle i dag, har vi

tidligere ved en førstebehandling for mindre end et år siden haft mulighed for at drøfte principperne i.

Jeg skal derfor i dag indskrænke mig til de principielle problemer, der stadig udestår selv efter den ret omfattende revision, der har været resultatet af den tidligere regerings forhandlinger med berørte kommuner og organisationer. Jeg skal dog igen fremhæve, at socialdemokratiet fortsat er tilhænger af det mønster i planlægningen, i planlægningslovgivningen, som vil være skabt, når kommuneplanlægningsloven forhåbentlig allerede i denne samling er vedtaget.

Både forenklingen i planlægningen, den tilsigtede decentralisering inden for en overordnet rammestyring og det betydelig større spillerum for offentlighedens inddragelse i planlægningsprocessens mange faser er vi tilhængere af. Vi vil under det videre arbejde med forslaget gøre vores yderste for, at disse principper ikke udvandes.

Forslaget betyder som fremhævet af miljøministeren en meget stor forenkling. Mange planlove sammenfattes i én samlet lovgivning, og den nye plantype, lokalplanen, vil erstatte det hidtidige virvar af plantyper. Det er bl. a. en forenkling, at de egentlige planlægningsbestemmelser er overført fra bygge lovgivningen til kommuneplanlægningsloven. Måske burde man simpelt hen samle samtlige bebyggelsesregulerende bestemmelser i kommuneplanlægningsloven og samtidig samle hele administrationen af disse bestemmelser i miljøministeriet. Det ville give mulighed for en større rationalisering af den centrale planlægningsindsats, og det ville gøre tingene mere overskuelige for borgerne, hvis man kun havde ét centralt apparat at holde sig til.

Forslaget betyder dernæst en vidtgående decentralisering af godkendelseskompetencen af den kommunale planlægning. Når systemet er indarbejdet, bliver det overladt til kommunalbestyrelserne selv at udfylde de rammer, der lægges i lands- og regionplanlægningen. Socialdemokratiet er imidlertid fortsat betænkelig ved en total decentralisering, før disse rammer er tilvejebragt, f. eks. i form af en for kommunernes dispositionsplanlægning og lokalplanlægning bindende regionplan vedtaget af amterne med kommunernes og statens medvirken. Hvis